

כח אייר תשפ"ה
26 במאי 2025

לכבוד :
מנהל/יות התיכונים
מנהל/יות החטיבות העליונות
רכזים/ות ומורים/ות בחטיבה העליונה

סמסטר ראשון בתיכון¹

♣ קישור למצגת מידע
♣ עיקרי מפגש החשיפה לתוכנית :

רקע

מטרתה של התוכנית "סמסטר ראשון בתיכון" היא לפתח כישורי למידה אקדמיים, לבסס את תחושת המסוגלות העצמית בהקשר האקדמי ולאפשר צבירת נקודות זכות אקדמיות במהלך הלימודים בתיכון.

תכנית סמסטר ראשון בתיכון :

בשנת תשפ"ו נמשיך ונפעיל את התכנית בה יתאפשר לכל תלמיד ותלמידה ללמוד קורס אקדמי, משולב דיגיטלי, שיהווה חלק מתוכנית הלימודים הנלמדת לבגרות. הקורס ילמד בבית הספר במסגרת הכיתתית, בהוראה, ליווי ותמיכה של המורים. הבחינה תתקיים במוסד האקדמי ותהווה חלופה חלקית של הבגרות במקצוע הנבחר בתוספת בונוס שיינתן על הציון האקדמי. תכנית זו תיצור גשר לאקדמיה תוך נתינת הזדמנות שווה לכלל התלמידים. התוכנית תאפשר לתלמידים לרכוש כלים ללמידה עצמאית ולמיומנויות המאה ה-21 יחד עם צבירת נקודות זכות לאקדמיה. במקביל, התוכנית תזמן למורים אפשרויות לרכישת ידע עדכני ורלוונטי בתחום הדעת, ולהרחבת ארגז הכלים הפדגוגי והטכנולוגי. המורים המשתתפים בתוכנית יחויבו בפיתוח מקצועי.

לפרטים נוספים ניתן לפנות [לאתר התכנית](#)

רציונל

כחלק מגישה מוכללת של מגמת אמנויות העיצוב, התלמידים לומדים מקצוע מוביל בהיקף 5 יח"ל : "אמנות שימושית" ומקצועות התמחות : "עיצוב" ו"עיצוב אופנה ותלבושות" בהיקף 5 יח"ל (בנוסף למקצוע תשתית מדעי : 90 ש"ש או 5 יח"ל). מטרת הלימודים במקצוע המוביל לבנות תשתית מושגית אודות התפתחות התרבות החזותית והחומרית בעת הזו, בדגש על שדה העיצוב, המונע משיקולים וגורמים מגוונים. הלימודים מאפשרים לתלמיד לחזק את מיומנויות החשיבה הביקורתית והחשיבה המובילה ליצירתיות, דרך התנסות בתיאור וניתוח מוצרים ותהליכי יצירה

¹ למשרד החינוך שמורה הזכות לעדכן פרטים הנוגעים למתווה התוכנית, למבנה ולתכנים ככל שיידרשו וככל שיימצא לנכון. כל עדכון שכזה יוצג מראש למורים שילמדו בתוכנית.

אישיים בסדנאות יישומיות. שילוב בין ידע, מיומנויות גנריות ומיומנויות מקצועיות לצד שאלות העוסקות בערכים, כל אלו מכינים את התלמיד לקראת הלימודים במקצוע ההתמחות עיצוב ועיצוב אופנה .

התוכנית החדשה היא נדבך נוסף בתפיסת מגמת אמנויות העיצוב בכלל ובחטיבה העליונה בפרט ומבוססת על תוכנית הלימודים במגמת אמנויות העיצוב בחינוך הטכנולוגי העליסודי.

תוכנית סמסטר ראשון בתיכון מאפשרת ללמד את הקורס האקדמי בשיעורי המקצוע המוביל של מגמת אמנויות העיצוב בכיתה י' עלידי המורה לתחום זה ועלפי מערכת השעות, וכך הציון בקורס האקדמי יהיה רכיב בציון הבגרות במקצוע וגם יקנה לו 4 נקודות זכות אקדמיות (נק"ז).

מבנה הלמידה

קורס "ארץ – עיר" מתקיים במסגרת היחידה להיסטוריה ופילוסופיה של האמנות, העיצוב והטכנולוגיה במכללת שנקר ומיועד לשמש כבסיס למהלך חדשני של קשרי אקדמיה – כיתה במגמה. הקורס המבוסס על האתר של ["מרכז שנקר לתיעוד וחקר העיצוב בישראל"](#) עוסק בהכרות עם התפתחות התרבות החזותית והחומרית בישראל.

הלמידה, תתנהל בשני צירים מקבילים: התלמיד ירכוש ידע כיצד התרבות החזותית והחומרית מתפתחת לצד התפתחות הזהות הישראלית. השיעורים יתמקדו בדיונים סביב נושאי חתך מגוונים מתוך מאגר "מרכז שנקר לחקר העיצוב". במקביל, במהלך הלמידה, התלמיד ירכוש כלים לאיסוף מידע, זיהוי, מיון וניתוח, על מנת לחזק את החשיבה הביקורתית שלו ואת האוריינות הדיגיטאלית.

כיצד יתנהלו הלימודים? לאחר בניית בסיס ידע דרך הכרות עם חלק מהתכנים הקיימים ב-"מרכז שנקר לחקר העיצוב בישראל" (דיגיטאלי), התלמיד, בליווי המורה בכיתה, יתנסה בתהליך חקר אישי, תוך שהוא מתמקד בשאלות העוסקות בקשר בין התפתחות השפה החזותית חומרית הייחודית לישראל ובין הזהות הישראלית. התלמיד יגדיר נושא בעל ערך עבורו, יאתר וימין מידע רלוונטי. בהמשך ינסח תובנות בהירות אודות שאלת החקר שהגדיר. בסיום שלב זה של המחקר, התלמיד יתמודד עם האתגר כיצד להציג את המידע והתובנות שנאספו באופן בהיר ומתומצת דרך כלים דיגיטליים (MIRO). יוצגו: שאלת החקר, דוגמאות של ייצוגים חזותיים חומריים רלוונטיים, מקורות מידע עיוניים וכמובן תובנות. בשלב זה התלמיד עדיין לא נדרש לכתוב את גוף העבודה.

תהליך החקר ובנייתו כאינפוגרפיקה יוגשו להערכה ולציון של נציגי "מרכז שנקר לחקר העיצוב הישראלי" במכללת שנקר.

הכיתות בתוכנית הן הכיתות האורגניות והן תלמדנה במהלך שיעורי המקצוע המוביל: אמנות שימושית, את הקורס האקדמי של שנקר - הנדסה, עיצוב, אמנות "ארץ – עיר עיצוב בישראל" לימודי הקורס ישתלבו בשעות המובנות במערכת.

הוראת תוכני הקורס האקדמי יתחילו במחצית הראשונה של כיתה י"א ויסתיימו בתום המחצית השנייה של כיתה י"א בכל שנה.

מקצוע מוביל: אמנות שימושית. 5 יח"ל. ס.ש. 816580	
התוכנית ה"רגילה"	סמסטר ראשון בתיכון
30% ציון פנימי, בית ספרי 70% ציון חיצוני (+ ציון "מגן" בית ספרי) ● חובה: חלק א: יסודות השפה החזותית ----- ● לבחירה: אחד משני הפרקים הבאים: ● חלק ב: מפגשים מהסוג החזותי בעידן הטכנולוגי. או ● חלק ג: היבטים בתולדות העיצוב.	30% הערכה חלופית, ציון בית ספרי (י-י"ב סדנה) ס.ש. 816283 35% הקורס האקדמי (י"א) ס.ש. 816331 + 35% בחינת משרד החינוך - חיצוני, בכתב (י"א / י"ב) ס.ש. 816391 בחינת בגרות אשר תתקיים בסוף כיתה י"א או י"ב (בתנאי שהתלמידים למדו לפי תוכנית הלימוד בהתאם לחלוקת שעות נדרשת). הבחינה תכלול: שאלות אנסין על חלק א: יסודות השפה החזותית + שאלות המתייחסות לחלק ג' (היבטים בתולדות העיצוב) לבחירה מענה על נושא אחד מתוך שתי אפשרויות בחירה: אפשרות 1- תקציר תולדות עיצוב ישראלי פרקים 9-10 אפשרות 2- תקציר תולדות עיצוב בינלאומי בדגש על פרקים 2-7 (ראשית המהפכה התעשייתית, מודרניזם, עיצוב מגויס, פוסט מודרניזם).

תנאי סף: תוכנית הלימוד של כיתה י'

שעות שבועיות - 5 - 6 ש"ש לפי חלקה הבאה:
יסודות שפה חזותית - 3 ש"ש
סדנה רב תחומית מעשית - 2 - 3 ש"ש

חלוקת שעות מומלצת בכיתה י"א:

- עבור למידה והבחנות 35% קורס אקדמי - 3 שעות שבועיות בכיתה י"א.
- מתוך סה"כ השעות השבועיות שהן בין 5-6 בכיתה י"א (2-3 ש"ש מיועדות עבור סדנה רב תחומית - 30% הערכה בית ספרית)

חלוקת שעות מומלצת בכיתה י"ב:

- עבור למידה והבחנות 35% ציון משרד החינוך 3 שעות שבועיות בכיתה י"ב
- מתוך סה"כ השעות השבועיות שהן בין 5-6 בכיתה י"ב (2-3 ש"ש מיועדות עבור סדנה רב תחומית - 30% הערכה בית ספרית)

היבחנות חיצוניות במקצוע מוביל בהיקף 35% נוספים תעשה בכיתה י"ב.

אופן ההבחנות: בחינת בגרות אשר תתקיים בסוף כיתה י"ב - תשפ"ז תכלול:

- שאלות אנסין על חלק א: יסודות השפה החזותית.
- שאלות המתייחסות לחלק ג: היבטים בהיסטוריה של העיצוב, פרקים 9 - 10, העוסקים בהתפתחות העיצוב בישראל.

רשימת יצירות חובה ייחודית למשתתפים בתוכנית זאת תפורסם באתר המגמה במחצית השנייה של יולי.

התכנים

הקורס "ארץ-עיר" עיצוב בישראל, מבקש לפתח את מיומנויות החקר, המחקר והחשיבה הביקורתית בשדה העיצוב המקומי, דרך היכרות עם התפתחות התרבות החומרית והחזותית בישראל, יוצריה המרכזיים והשדה המחקרי שמעגן את נוכחותם ותרומתם להתפתחותו.

הקורס מזמין הכרות דיון וניתוח של חפצים וסמלים מייצגים בעיצובה של הזהות הישראלית ויתעכב על שאלות כגון: כיצד התהוו והתגבשו האובייקטים מחוללי הזהות הקולקטיבית בישראל? איזה סוג של זהות ישראלית מייצגים המוצרים? כיצד יצרו האובייקטים את הזהות הישראלית ומי עמד מאחורי זהות זו? הקורס מזמין כל אחד ואחת מהלומדים.ות בו לפתח מילון חומרי, טקטילי, טכנולוגי, טקסטואלי ומבני שירחיב את ארגז הכלים המקצועי ויקשור את היצירה האישית שלו לנעשה בארץ.

התכנים הם התכנים של הקורס שפותח עלידי שנקר - הנדסה. עיצוב. אמנות התכנים עברו התאמה לצרכים הייחודיים של תלמידי התיכון, כאשר הקורס השנתי הקיים יותאם למסגרת בית ספרית. ההתאמות הללו יאפשרו לתלמידי כיתה הטרוגנית ממוצעת במערכת החינוך לעמוד בהצלחה באתגר האקדמי של התוכנית.

תפקיד המורה

המורה במגמת אמנויות העיצוב הוא/היא המורה בקורס המלמד/ת את התלמידים. המורים יקבלו גישה מלאה לאתר הקורס ולתכניו. האתר יספק למורה ערכות מלאות הכוללות מערכי שיעור, מגוון תרגילים וחומרי העשרה.

מתוך שאיפה להקנות יכולת למידה עצמאית לבוגר המגמה, תפקיד המורה לסייע, לכוון ולפקח על תהליך הלמידה כך שיאפשר לתלמיד להביע את קולו ואת התלבטויותיו לנוכח המידע אודות התפתחות התרבות החזותית והחומרית בישראל. ההוראה בכיתה בכל שלב, תאפשר לתלמיד להרהר ולערער על הנלמד כדי לעודד חשיבה ביקורתית ולחזק את מיומנות ההתבוננות הביקורתית תוך כדי ניסוח שאלות. בשלב שני של תהליך ההוראה בקורס, המורה יסייע לתלמיד לפתח מיומנויות חקר עצמאיות באופן הדרגתי. מזהו נושא רלוונטי לתלמיד, ניסוח שאלה, איסוף מידע ומיון, עבוד המידע והגדרה של תובנות באופן תמציתי ועד לשלב הסיום שבו התלמיד יציג את תהליך שעבר, באמצעות תכנון מפת מחקר.

הערכה

תיעוד בעזרת מפה של השלבים הראשוניים המחייבים בתהליך של כתיבת עבודת חקר :

התיעוד יכלול :

- שלב זיהוי וניסוח שאלה,
- שלב איסוף מידע ומיון בשני צירים : ציר אחד מידע חזותי (יצירות דו / תלת ממדיות בכל תחום מתוך מאגר העיצוב ישראלי. ציר שני מידע עיוני תיאורטי (מאמרים, מושגים וכו) .
- תובנות - מסמך תמציתי מסכם : מה למדתי? ואילו הזדמנויות להעמקת החקר עולות מהארגון החומר שנאסף באמצעות "מפת" מחקר .
- עריכה של התהליך באופן בהיר כך שישקף את התהליך ואת התוכן.

מבנה הערכה ומדידה :

קריטריון להערכה	משתנים של הקריטריון	% מהציון
איסוף ניתוח והצגת הידע	הצגת ידע דרך ניתוח מילולי מסמך מסכם לפעולת חקר העיצוב	30%
ביטוי מהלך הקשרי חדש	ביטוי רפלקטיבי חזותי מתוך ארכיון – כמפת חשיבה דיגיטאלית	30%
מקוריות	ייחודיות – מיקוד- בידול	10%
ביטוי עיצובי	האופן שבו המפה מוצגת	20%
תהליך עבודה	שלבי העבודה כפי שבאים לידי ביטוי במפה	10%
סה"כ		100%

למה התוכנית כדאית לתלמידים?

- ✓ התלמידים זכאים להכרה אקדמית (אקרדיטציה) על לימודיהם.
- ✓ הלומדים בתוכנית יקבלו בונוס לציון הקורס כשזה יומר לציון בתעודת הבגרות.
- ✓ התלמידים בקורס הם במעמד סטודנט של המוסד האקדמי. בעבור התלמידים יש בזה התנסות מעצימה כשלעצמה.

למה התוכנית כדאית למורים?

- ✓ המורים יקבלו הכשרה ייעודית להנחיית הקורס, שתוכר גם לצורך גמול.
- ✓ המורים ייהנו מחומרי הוראה מקצועיים, הכוללים מערכי שיעור, מצגות, תרגילים ועוד, שיהפכו את מלאכת ההוראה קלה יותר.

✓ המורים יזכו להוביל את התלמידים בתוכנית ייחודית ראשונה מסוגה בישראל.

שנת תשפ"ו – שנה שנייה של יישום התכנית

אנו מזמינים את כלל בתי הספר להצטרף לתוכנית בשנה"ל תשפ"ו. אין חובה שכל כיתות השכבה יצטרפו, ובהחלט אפשר לצרף בשלב זה רק כיתה אחת מבית הספר או כיתה אחת לכל מורה, לבחירת בית הספר.

מומלץ כי עד שיתאפשר למורה בתוכנית לעמודה על טיבה של התוכנית ועל התאמתה לכיתות חנ"ס, מב"ר או אתגר, לא יצורפו כיתות אלה לתוכנית.

תכני הקורס

מצורף קישור לסלבוס : ["ארץ-עיר, עיצוב בישראל"](#)

אתר מרכז שנקר לתיעוד וחקר העיצוב בישראל : <https://designarchive.shenkar.ac.il/>

רישום בתי ספר לתוכנית יפתח במהלך חודש מאי 2025.
תוצאות ההרשמה אמורות להתפרסם עד תחילת יוני 2025.

בכל שאלה נוספת אפשר לפנות לח"מ או למדריכים/ות במחוזות.
מצ"ב נספח עם רשמים ותמונות ממפגשי תלמידים ב"שנקר"
בכבוד רב,

שם המפמ"ר

עינת קריצמן

מפמ"ר אמנויות העיצוב באגף הטכנולוגי של החינוך העליסודי

העתיקים :

ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
נרית כץ, מנהלת אגף אקדמיזציה ולמידה דיגיטלית

תשפ"ה - סיורי לימודי במכללת "שנקר"

התלמידים המשתתפים בתוכנית "סמסטר ראשון בתיכון" של משרד החינוך, מגיעים אחת לשנה לסיור לימודי במכללת שנקר במסגרת הקורס השנתי "ארץ-עיר".
הסיור אשר מתחיל בגלריית רוזן לעיצוב, מאפשר גם ביקור בארכיון האופנה "רוז", במחלקות השונות תוך מפגש עם מרצים, סטודנטים ועבודות העוסקות בשלל נושאים. מעיצוב גרפי דרך עיצוב מוצר, עיצוב אופנה, עיצוב טקסטיל, צורפות ועוד. חלק מהיום מוקדש לסדנה פעילה בהתבוננות ביקורתית בכרזות מאוסף "מכון שנקר לחקר העיצוב".
הסיורים מותאמים באופן ייחודי לכל בית ספר מתוך שפע האפשרויות בבית הספר לעיצוב במכללה.

רשמים שנאספו ממורים המשתתפים בתוכנית:

- הייתה לנו חוויה מדהימה!
רותם הובילה אותנו וליוותה אותנו עם המון אהבה ומקצועיות. ראינו סטודנטים / מרצים / פרויקטים וחוונו את הווי המכללה... המון תודה לצוות המרכז, לגלית ולרותם!
- היה נהדר!!! חוויתי, מלמד וכיף!
תודה לרותם הנהדרת שהדריכה וליוותה אותנו. קיבלנו בונוס נהדר, שיחה מרתקת עם מנהל ומורה במחלקה לעיצוב אופנה. בקיצור, התלמידות למדו וממש נהנו